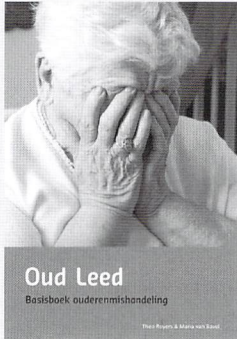

Oud leed

Van kindermishandeling weet iedereen, maar ouderenmishandeling, bestaat dat ook? Wie het boek van Royers en Van Bavel leest, krijgt zeer gedetailleerd

antwoord. Beiden hebben uitgebreide ervaring binnen projecten die zich richten op bestrijding van oudermishandeling. Ze melden dat in Nederland elk jaar een op de twintig ouderen te maken krijgt met mishandeling, en dat een op de zeven dodelijke geweldsslachtoffers een oudere is. Uitvoerig gaan ze in op achtergronden, oorzaken, preventie en aanpak. Zij achten dat nodig omdat kennis over oudermishandeling nog lang niet tot alle hulpverleners doorgedrongen is: het thema is omgeven door handelingsverlegenheid, schaamte en taboes.

Hun boek *Oud Leed* kent drie delen. Deel 1 'Wat is ouderenmishandeling?' definieert het begrip en beschrijft de verschijningsvormen: psychische en lichamelijke mishandeling, verwaarlozing, financiële en materiële uitbuiting, seksueel misbruik en schending van rechten. De relatie tussen pleger en slachtoffer is altijd ingebed in een sociaal netwerk (hier 'konvooi' genoemd) en er bestaat bij de oudere volledige of gedeeltelijke afhankelijkheid. Ouderenmishandeling of ontspoorde zorg komt het meest voor in de thuisituatie (in 90% is er een familierelatie) maar ook in zorginstellingen. Het boek schetst in kadertjes uiteenlopende mishandelingssituaties uit beide sferen, vaak ontleend aan krantenberichten. Er kan zowel moedwil als machteloosheid (van de overbelaste mantelzorger) aan ten grondslag liggen. Doorgaans hebben beide partijen, pleger en slachtoffer, redenen om de mishandeling te verbergen waardoor ze vaak lang onopgemerkt blijft. Achtergronden van oudermishandeling komen aan de orde waaronder gehechtheidstijlen, risicofactoren, veilige en onveilige konvooinetwerken. Tevens wordt ingegaan op de

zeven fasen van de geweldscyclus, en de emotionele, morele en rationele reacties van hulpverleners die ouderenmishandeling moeten (leren) signaleren.

Deel 2 'Aanpak van ouderenmishandeling' begint met de stelling dat kindermishandeling, partnergeweld, ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld alle vallen onder de noemer huiselijk geweld. Oorspronkelijk was dat niet zo. Voorts beschrijven de auteurs de infrastructuur van preventie en bestrijding van ouderenmishandeling in mondiaal en Europees verband, en op landelijk, regionaal en lokaal niveau in Nederland, onder andere bespreken ze het algemeen maatschappelijk werk. Ze vervolgen met een lange rij methodische interventies en hulpmiddelen (zoals casemanagement, ondersteuning mantelzorgers, familieberaad, geno- en ecogram) en de benodigde competenties van de hulpverlener, waarbij ook aandacht is voor overdracht in de relatie. Deel 3 'Wetten en regels' bespreekt (beleids)instrumenten die hulpverleners en politie kunnen benutten om oudermishandeling aan te pakken. Onder meer patiëntenrechten en strafrecht, beroepsgeheim en privacyregels komen aan de orde. Besloten wordt met voorbeelden van protocollen, convenanten en een signaalkaart.

Over ouderenmishandeling is relatief weinig geschreven. De auteurs maken een inhaalslag: ze beschrijven hun thema zeer gedetailleerd voor een brede doelgroep van hulpverleners, beleidsmakers, politie en hbo-studenten.

Als je het hele boek achter elkaar leest, is het hier en daar wat opsommerig, 'alles' moet erin, maar het kan dan ook goed als naslagwerk dienen. Een index ontbreekt, maar opzet, inhoudsopgave, layout en taalgebruik zorgen voor in- en overzichtelijkheid. De praktijkschetsjes bieden levendige illustraties, al gaan ze niet diep in op praktijkvragen en dilemma's. Een detail ten slotte: als casemanagers worden SPH'ers en SPV'ers genoemd, geen MWD'ers. Ook wordt gesproken over maatschappelijk werkenden in plaats van over maatschappelijk werkers. Dit doet echter geen afbreuk aan het belang van dit informatieve boek.

door Nel Jagt

• Theo Royers & Maria van Bavel (2012), *Oud leed. Basisboek ouderenmishandeling*. Amsterdam: SWP, 200 pp, ISBN 978-90-885-02170-0, € 24,90

Mantelzorg

'Alles in dit boek is waar gebeurd', schrijft Asman aan het eind van de inleiding op haar zeer persoonlijke verhaal. Zij is van beroep orthopedagoge en trainer, maar wanneer haar vader ziek wordt en de zorg voor haar bijna blinde moeder niet meer kan opbrengen, geeft ze haar betaalde werk op. Ze wordt mantelzorger van haar ooit zo sterke vader bij wie uiteindelijk frontotemporale demenatie wordt vastgesteld, en haar moeder die moedig maar vaak hulpeloos is.

Haar ouders hebben vanouds een goede relatie, maar die komt flink onder druk te staan, net als de relatie tussen de schrijfster en haar enige zus, die het op alle fronten laat afweten. Daarnaast zijn er veelvuldig slechte ervaringen met zorgprofessionals en -instellingen. Dat de mantelzorger er net niet aan onderdoor gaat, is te danken aan de steun van slechts een enkele professional, haar man en ingeschakelde vrijwilligers.

Het boek gaat over de volharding van een mantelzorger in een psychisch en fysiek loodzware situatie en beschrijft indringend de misère van het moeten meemaken van de snelle aftakeling van een dierbare. Het is bedoeld voor iedereen die met demenatie te maken krijgt: de getroffene, partner, familie, mantelzorger, vrijwilliger. De persoonlijke geschiedenis wordt overstegen door een afronding met helder geformuleerde aanbevelingen om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. Wat kunnen professionals

zoal verbeteren (bijvoorbeeld aan diagnostiek, informatieverstrekking, onderlinge samenwerking) en wat kan mantelzorgers de broodnodige ondersteuning

